QORTI CIVILI - PRIM'AWLA

IMHALLEF

ONOR. DR JOANNE VELLA CUSCHIERI
B.A., MAG. JUR. (EUR. LAW.), LL.D.

Illum it-Tlieta, 4 ta' Ottubru 2022

Kawza Numru: 6

Citazzjoni Numru:- 743/04 JVC

Saviour James Vella

vs

Antoinette Carmen Barbara

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni fejn l-attur Saviour James Vella kkonferma bil-gurament u talab kif isegwi:

'Premess illi l-kontendenti huma, wlied Salvatore u Barbara konjugi Vella kif jidher mic-certifikati annessi u mmarkati bhala Dok 'A' u Dok 'B'.

Premess illi Salvatore u Barbara konjugi Vella izzewgu fil-1950.

Premess illi Salvatore Vella miet fit-tmienja ta Frar tas-sena elfejn (08/02/2000) kien jidher mic-certifikat tal-mewt anness u mmarkat bhala Dok. 'D'.

Premess illi Barbara Vella mietet fit-3 ta' Ottubru tas-sena elfejn u tlieta (03/10/2003) kif jidher mic-certifikat tal-mewt anness u mmarkat bhala Dok. 'E'.

Premess illi Salvatore Vella kellu diversi assi parafernali u krediti fil-komunjoni tal-akkwisti kif ser jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

Premess illi Salvatore u Barbara konjugi Vella rregolaw u ddisponew mill-gid taghhom kollu ghal wara mewthom permezz ta' zewg testmenti unica charta fl-atti tan-Nutar Dottor Mario Bugeja datati tlettax ta' Ottubru tas-sena elf disa mija u tmienja u tmenin (13/10/1988) anness u mmarkat bhala Dok. 'F' u iehor datat hdax ta' Mejju tas-sena elf disa' mija u disgha u disghin (11/05/1999) anness u mmarkat bhala Dok. ' G';

Premess illi Salvatore u Barbara konjugi Vella fit-testment unica charta datat tlettax ta' Ottubru tas-sena elf disa' mija u tmienja u tmenin (13/10/1988) permezz tat-tielet artikolu nnominaw lill-kontendenti bhala eredi universali u padruni ta' gidhom ghal wara mewthom.

Premess illi fit-testment unica charta datat tlettax ta' Ottubru tas-sena elf disa mija u tmienja u tmenin (13/10/1988) fl-atti tan-Nutar Dottor Mario Bugeja it-testaturi permezz tar-raba' artikolu ezentaw espressament lill-kontendenti uliedhom mill-obbligu tal-imputazzjoni ghal sehemhom u mill-konferiment fil-massa ereditarja ta' dak kollu li rcevew jew ghad jistghu jircievu minghand it-testaturi ghal kull raguni u taht kull titolu.
Premess illi fit-testment unica charta datat hdax ta' Mejju tas-sena elf disa' mija u disgha u disghin (11/05/1999) fl-atti tan-Nutar Dottor Mario Bugeja t-testaturi Salvatore u Barbara konjugi Vella permezz tat-tieni artikolu hassru t-tielet artikolu tat-testment precedenti u nnominaw lill-konvenuta bhala unika eredi universali u padruna ta′ gidhom ghal wara mewthom u permezz tal-ewwel artikolu hallew lill-attur legati formanti parti principalment mill-assi parafernali ta' Salvatore Vella u liema legati ma thallewx in sodisfazzjon tal-legittima' spettanti lill-attur.

Premess illi l-konvenuta accettat l-eredita' tat-testaturi Salvatore u Barbara konjugi Vella permezz tad-dikjarazzjoni ta' trasferiment causa mortis relattivi.

Premess illi l-attur ghandu dritt li jinghata l-legittima spettanti lilu mill-patrimonju tal-genituri tieghu ai termini tal-Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Premess illi l-konvenuta fil-kwalita' taghha ta' eredi tat-testaturi Salvatore u Barbara konjugi Vella debitament interpellata mill-attur permezz ta' ittra ufficjali datata 18 ta' Mejju 2004 (Dok. H) sabiex tigi assenjata lilu l-legittima baqghet inadempjenti u wriet l-

intenzjoni li ma kienetx disposta li taghmel dak rikjest kif jidher minn ittra legali datata 24 ta' Mejju 2004 (Dok. I).

Ghaldaqstant l-attur jitlob bir-rispett lil din l-Onorabbli Qorti joghgobha:

1. Tillikwida okkorrendo bl-opra ta' periti nominandi l-komunjoni tal-akkwisti gja ezistenti bejn Salvatore u Barbara konjugi Vella u dan mid-data taz-zwieg taghhom li sehh fl-1950, billi jigi ddikjarat li tikkonsisti fis-sustanzi u assi ppruvati waqt il-kawza.
2. Tiddividi f'zewg porzjonijiet ugwali l-komunjoni tal-akkwisti kif likwidata.

3. Tillikwida u tistabbilixxi okkorrendo bl-opra ta periti nominandi l-beni parafernali u l-krediti fuq il-komunjoni ta' Salvatore u Barbara konjugi Vella billi jigi ddikjarat li jikkonsistu fis-sustanzi u assi ppruvati waqt il-kawza.

4. Tassenja l-beni hekk stabbiliti u llikwidati lill-assi partikolari ta' Salvatore Vella u lill-assi partikolari ta' Barbara Vella rispettivament u jigi ddikjarat li l-assi partikulari ta' Salvatore u Barbara konjugi Vella jikkonsistu fil-beni hekk assenjati.

5. Tiddikjara d-dritt tal-attur ghall-legittima spettanti lilu mill-assi tal-genituri tieghu Salvatore Vella u Barbara Vella rispettivament.

6. Tiddikjara li l-attur huwa ezenti milli jnaqqas il-valur ossia jimputa l-valur tal-legati mhollija lilu permezz tat-testment

unica charta datat hdax ta Mejju tas-sena elf disa' mija u disgha u disghin (11/05/1999), mill-legittima dovuta lilu.

7. Tistabbilixxi u tillikwida okkorrendo bl-opra ta periti nominandi l-legittima dovuta lill-attur kemm mill-assi ta' Salvatore Vella u kif ukoll mill-assi ta' Barbara Vella u tassenja tant somom u beni kemm ikunu sufficjenti biex jissodisfaw il-legittima dovuta lill-attur.

8. Tikkundanna lill-konvenuta thallas lill-attur dik is-somma u taghti lill-attur dik il-kwota ta' immobbli stabbilita' minn dina l l-Onorabbli Qorti.

9. Tinnomina Nutar sabiex jircievi u jippublika l-kuntratt relattiv, tinnomina kuraturi deputati ghall-eventwali kontumacja tal-konvenuta u tinnomina perit sabiex jipproponi pjan ta' divizjoni.

Bl-ispejjez inkluzi dawk tal-ittra ufficjali datata 18 ta Mejju 2004 u tal-mandat ta' inibizzjoni pprezentat kontestwalment ma dan l-att u bl-imghax legali mid-data ta' dan l-att kontra l-konvenuta li hi minn issa ngunta in subizzjoni.'

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuta Antoinette Carmen Barbara li taqra kif isegwi:

1. 'Illi, preliminarjament l-attur ma ghandux interess guridiku illi jintavola l-kawza stante li huwa qua legatarju ghandu unikament d-dritt li jitlob legati imhollija lilu u mhux id-divizjoni ta' l-ereditajiet tal-genituri tieghu u/jew il-

legittima, u dana meta l-konvenuta diga' accettat talba ta' l-istess attur sabiex timmettieh fil-pussess tal-legati.

2. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, t-talbiet attrici huma legalment improponibbli, guridikament infondati, inamissibbli u irriti stante li galadarba l-attur ghazel illi jitlob il-legati skond l-imsemmija testmenti ma jistghax jitlob aktar minn dak imholli lilu fl-imsemmija testmenti.

3. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, it-talba attrici hija legalment irrita u inamissibbli kif ukoll guridikament infondata peress illi l-attur qua legatarju huwa tenut illi jimputa dak kollu li ircieva in via tal-legati ghall-legittima u l-legati mhollija lilu jissuperaw fil-valur l-istess legittima.

4. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, il-konvenuta hija eredi universali skond l-eredita' testamentarja li accetta l-istess attur meta talab il-legati u ghalhekk ma hemm l-ebda lok ta' likwidazzjoni u divizjoni kif mitluba.

Dikjarazzjoni tal-konvenuta skond il-Ligi.

Tesponi bir-rispett u bil-gurament taghha Antoinette Carmen Barbara tikkonferma:-

1. Illi, preliminarjament l-attur ma ghandux interess guridiku illi jintavola l-kawza stante li huwa qua legatarju ghandu

unikament d-dritt li jitlob legati imhollija lilu u mhux id-divizjoni ta' l-ereditajiet tal-genituri tieghu u/jew il-legittima, u dana meta l-konvenuta diga' accettat talba ta' l-istess attur sabiex timmettieh fil-pussess tal-legati.

2. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, t-talbiet attrici huma legalment improponibbli, guridikament infondati, inamissibbli u irriti stante li galadarba l-attur ghazel illi jitlob il-legati skond l-imsemmija testmenti ma jistghax jitlob aktar minn dak imholli lilu fl-imsemmija testmenti.

3. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, it-talba attrici hija legalment irrita u inamissibbli kif ukoll guridikament infondata peress illi l-attur qua legatarju huwa tenut illi jimputa dak kollu li ircieva in via tal-legati ghall-legittima u l-legati mhollija lilu jissuperaw fil-valur l-istess legittima.

4. Illi, subordinatament u minghajr ebda pregudizzju, il-konvenuta hija eredi universali skond l-eredita' testamentarja li accetta l-istess attur meta talab il-legati u ghalhekk ma hemm l-ebda lok ta' likwidazzjoni u divizjoni kif mitluba.’

Rat l-affidavits, xiehda, certifikati ta’ twelid u tal-mewt, testmenti, ittra ufficjali u ittra legali, dikjarazzjoni *causa mortis*, stima peritali ex-parte, rapporti ex-parte, statements, pjanti, dokumenti u l-provi kollha esebiti fl-atti;

Rat l-atti kollha tar-rikors fl-atti tal-mandat ta' inibizzjoni bin-numru 954/04 fl-ismijiet Saviour James Vella -vs- Antoinette Carmen Barbara li miexi kontestwalment mal-kawza odjerna;

Rat illi fil-verbal tal-1 ta' Frar, 2005 a fol. 67 tal-process il-Qorti tat terminu lill-konvenuta sabiex tipprezenta nota ta' osservazzjonijiet fuq l-ewwel zewg eccezzjonijiet bil-kontroparti jkollha terminu ghan-nota risponsiva;

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet fuq l-ewwel zewg eccezzjonijiet tal-konvenuta fl-atti a fol. 70 et seq, rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur a fol. 83 et seq tal-process u n-nota risponsiva tal-konvenuta pprezentata wara dik tal-attur a fol. 126 et seq tal-process;

Rat li fit-2 ta' Mejju, 2006 inghatat sentenza in parte fuq l-ewwel zewg eccezzjoni fejn gew michuda u rat li sar appell mis-sentenza in parte liema appell gie deciz nhar it-13 ta' April, 2007 fejn il-Qorti tal-Appell kkonfermat is-sentenza appellata pero' fuq ragunijiet diversi minn dawk moghtija mill-ewwel Qorti;

Rat illi fil-verbal tal-1 ta' Frar, 2005 il-Qorti kif diversament preseduta ordnat liz-zewg partijiet sabiex jesebixxu nota li fiha jindikaw il-proprjeta' kollha mhollija b'indikazzjoni tal-valur u rat in-nota tal-konvenuta fejn gew indikati l-proprjetajiet bil-valur taghhom a fol. 78 et seq tal-process u n-nota tal-attur a fol. 117 et seq tal-process;

Rat illi fil-verbal tal-10 ta' Ottubru, 2007 il-Qorti kif diversament preseduta nnominat lill-Perit Godwin P. Abela sabiex jigu stabiliti

l-valuri tal-fondi liema rwol kien gie temporanjament revokat biex imbaghad rega' gie konfermat fil-verbal tal-4 ta' Gunju, 2013 fejn il-Perit inghata direzzjoni sabiex jaghti valuri fid-dati tal-mewt tal-omm u tal-missier rispettivament;

Rat ir-rapport tal-Perit Tekniku Godwin P. Abela esebit fl-atti a fol. 311 et seq tal-process li gie pprezentat fit-2 ta' April, 2014 u mahluf fit-30 ta' Settembru, 2014;

Rat in-nota tal-attur a fol. 331 tal-process sabiex issir il-hatra ta' periti addizzjonali ai termini tal-Artikoli 674 u 675 tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta;

Rat ir-rikors tal-attur sottomess fl-14 ta' April, 2015 fejn talab fost affarijiet ohrajn li l-kompitu tal-Perit Tekniku Abela jigi estiz sabiex issir pjan ta' divizjoni sabiex sehmu bhala legittima jiehdu f'sehem fi proprjeta' u sabiex jigi rivedut il-valur ta' certu proprjetajiet li kienu suggetti ghall-esproprjazzjoni, rat ir-risposta tal-konvenuta pprezentata fit-22 ta' Mejju, 2015 a fol. 373 et seq u rat id-digriet tal-Qorti tal-25 ta' Gunju, 2015 fejn wara li semghet it-trattazzjoni tad-difensuri tal-partijiet dwar ir-rikors tal-attur f'dak l-istadju u limitatament ghat-tielet (3) talba ordnat li ssir l-eskussjoni quddiema tal-Perit Tekniku fuq ir-rapport tieghu u l-Qorti taghti provvediment dwar it-talbiet l-ohra wara d-differiment;

Rat illi fil-verbal tal-25 ta' Gunju, 2015 a fol. 376 tal-process id-difensuri tal-partijiet qablu li l-ligi applikabbli ghall-kaz odjern hija dik ezistenti qabel l-emendi implimentati bl-Att XVIII tat-2004;

Rat il-verbal tal-4 ta' Frar, 2016 fejn id-difensuri tal-partijiet qablu illi l-Perit Tekniku ghandu jigi awtorizzat sabiex jirredigi rapport addizzjonali fejn ghandu (1) dwar il-fond San Mikiel, numru 1 fi Triq San Gwann, B'Bugia jistabbilixxi jekk il-pjan terran huwiex sottostanti proprjeta' ta' terzi u jekk fl-affermattiv jghid jekk ghandux ivarja fil-valutazzjoni maghmula fl-ewwel relazzjoni u (2) fir-rigward ir-razzett fi Triq Sant'Andrija, Zurrieq ghandu jerga' jaghmel valutazzjoni ta' dik il-parti li mhix suggetta ghall-esproprju u rat li l-Qorti fl-istess verbal iddekretat li wara li semghet lil partijiet u lill-Perit Tekniku u in vista tad-digriet moghti rriservat lill-attur biex jirriproduci t-talbiet tieghu skont ir-rikors a fol. 367 tal-process fi stadju ulterjuri;

Rat ir-rapport addizzjonali tal-Perit Tekniku Godwin P. Abela pprezentat fl-atti fis-7 ta' Frar, 2017 u mahluf fis-6 ta' April, 2017 a fol. 415 et seq tal-process u n-nota agguntiva tal-istess Perit Tekniku pprezentata fl-20 ta' Frar, 2017 a fol. 429 tal-process;

Rat il-mistoqsijiet in eskussjoni tal-attur a fol. 442 et seq tal-process u rat ir-risposti a fol. 447 et seq tal-process u rat ir-risposti ulterjuri ghad-domandi maghmula lilu in eskussjoni mill-attur a fol. 456 tal-process;

Rat ir-rikors tal-attur intavolat nhar il-5 ta' Ottubru, 2021 fejn permezz tieghu talab li l-Qorti joghgobha tghaddi sabiex tiddekreta dwar ir-riserva li kienet ghamlet fis-seduta tal-4 ta' Frar, 2016 u tordna lill-Perit Tekniku sabiex jaghmel pjan ta' qasma/apporzjonament kif mitlub fir-rikors precedenti a fol. 367 tal-process u kif mitlub ukoll ai termini tal-istess rikors, rat ir-

risposta tal-intimata ntavolata nhar it-18 ta' Ottubru, 2021 u rat id-digriet tal-Qorti tas-16 ta' Novembru, 2021 fejn iddekretat illi stante li fl-ewwel lok ghad irid jigi stabilit minn din il-Qorti id-dritt jew le tal-attur ghal-legittima u l-konsistenza tal-istess filwaqt li trid tkun din il-Qorti li tara u tiddeciedi f'kaz li l-ezitu favorevoli jekk hemmx immobbli li minnu tista' jew le tigi sodisfatta tali legittima, f'dan l-istadju tichad it-talba ghall-estensjoni tal-inkarigu tal-Perit Tekniku b'dan izda li tirriserva li tordna tali nomina fl-istadju tad-decizjoni jekk tqis li jkun il-kaz;

Rat illi fil-verbal datat 27 ta' Jannar, 2022 il-kawza giet differita ghal-lum ghad-decizjoni bil-fakulta' tal-partijiet li jiprezentaw noti ta' sottomissjonijiet b'termini mposti fuqhom;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet esebiti fl-atti;

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Ikkunsidrat;

<u>Kunsiderazzjonijiet fattwali u legali:</u>

<u>Is-sitt talba – ghandhomx il-legati jigu nkluzi fil-komputazzjoni tal-legittima jew le:</u>

Illi l-kawza odjerna prattikament titratta l-likwidazzjoni u l-hlas tal-legittima spettanti lill-attur Saviour James Vella mill-wirt u successjoni tal-genituri tieghu Salvatore u Barbara konjugi Vella. Il-kwistjoni li m'hemmx qbil fuqha huwa jekk l-attur huwiex intitolat li jiehu l-legittima oltre l-legati mhollija lilu permezz tat-

testment addizzjonali tal-11 ta' Mejju, 1999 in vista tal-esenzjoni tal-kollazzjoni u imputazzjoni kontenuta fir-Raba' Artikolu tat-testment *unica charta* tat-13 ta' Ottubru, 1988, jew ghandhomx il-legati jigu nkluzi fil-komputazzjoni tal-legittima b'tali mod li jekk jigu nkluzi jissoddisfawx jew jissuperawx is-sehem li l-attur huwa ntitolat ghalih bhala legittima.

Illi Salvatore u Barbara konjugi Vella gew nieqsa fit-8 ta' Frar, 2000 u fit-3 ta' Ottubru, 2003 rispettivament (ara certifikati tal-mewt a fol. 9 u fol. 10 tal-process). Il-konjugi Vella kellhom zewgt ulied:

- l-attur Saviour James Vella, u
- il-konvenuta Antoinette Carmen Barbara.

Il-konjugi Vella rregolaw il-wirt u successjoni taghhom b'zewg testmenti bl-ewwel wiehed ikun dak *unica charta* tat-13 ta' Ottubru, 1988 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja (ara testment a fol. 11 et seq tal-process). Permezz ta' dan it-testment il-konjugi Vella innominaw u istitwew bhala eredi universali taghhom liz-zewg ulied l-attur Saviour James Vella u l-konvenuta Antoinette Carmen Barbara u lill-istess ezentawhom mill-obbligu tal-imputazzjoni ghal sehmhom u mill-konferiment fil-massa ereditarja ta' dak kollu li rcevew jew ghad jistghu jircievu minghandhom. It-testment jaqra hekk:

'It-Tielet Artikolu

Salv il-premess il-komparenti testaturi qed jinnominaw u jistitwixxu eredi universali u padruni assoluti ta' gidhom kollu ghal wara mewthom lil uliedhom kollha u cioe'

Antonia mart Francis Barbara u Saviour James Vella, fi kwoti ugwali bejniethom bis-sostituzjoni volgari ghal uliedhom f'kaz ta' premorianza u fin-nuqqas ta' ulied bid-dritt tal-akkrexximent bejniethom.

Ir-Raba' Artikolu

Il-komparenti testaturi qed jezentaw lil uliedhom kolha mill-obbligu tal-imputazzjoni ghal sehemhom u mill-konferiment fil-massa ereditarja ta' dak kollu li rcevew jew ghad jistghu jircievu minghand it-testaturi ghal kull raguni u taht kull titolu.'

Diversi snin wara Salvatore u Barbara konjugi Vella ghamlu testment addizzjonali datat 11 ta' Mejju, 1999 fl-atti tal-istess Nutar Mario Bugeja fejn ziedu u emendaw partijiet mit-testment precedenti billi lill-attur Saviour James Vella hallewlu b'titolu ta' legat in assoluta proprjeta' tlett (3) proprjetajiet u kwoti minn flus filwaqt li hassru t-Tielet Artikolu fejn bhala werriet universali hallew unikament lill-konvenuta Antoinette Carmen Barbara billi skonthom kienet iddur bihom. Hekk jaqra illi:

'U peress li l-komparenti testaturi jinsabu fi pieni poteri mentali u kapaci skond il-ligi, u peress li huma jixtiequ jzidu u jemendaw it-testment unica charta ppublikat fl-atti tieghi tat-tlettax (13) ta' Ottubru, elf disa' mija u tmienja u tmenin (1988) kif inhu gej, huma gew ghall-formazzjoni u pubblikazzjoni ta' dan it-testment li bih huma jordnaw dan li gej:-

L-Ewwel Artikolu;

It-testaturi qed ihallu b'titolu ta' legat in assoluta proprjeta lil binhom Saviour James Vella (i) kull sehem li t-testatur ghandu mill-ghalqa maghrufa bhala tal-Gibjun, Nigret, Zurrieq.
(ii) kull sehem li t-testaturi ghandhom mill-porzjon ta' art forma ta' triangolu li tinsab fi Triq Vincenza Dimech, Zurrieq.
(iii) nofs sehem it-testaturi tar-razzett u r-rabgha anness f'Saint Andrew's Street, Zurrieq.
(iv) il-flus kollha li t-testaturi jkollhom fil-bank jew istituzjoni simili f'Malta fil-gurnata tal-mewt taghhom it-tnejn.
(v) nofs kull depozitu bankarju li t-testaturi jkollhom jew jista' jkollhom fil-gurnata tal-Mewt barra minn Malta; u dan bis-sostituzjoni volgari a favur ta' uliedu f'kaz ta' premorianza.

It-Tieni Artikolu

It-testaturi qed ihassru it-Tielet Artikolu tal-precitat testment u minflok jordnaw dan li gej :

It-testaturi qed jinnominaw u jistitwixxu eredi universali u padruna assoluta ta' gidhom kollu ghal wara mewthom lil binthom Antonia mart Francis Barbara, bis-sostituzjoni volgari a favur ta' uliedha f'kaz ta' premorianza.

> It-testaturi qed jiddikjaraw li qed jinnominaw lil binthom bhala eredi peress li hi ddur bihom u dejjem isibuha meta jigu bzonn.
> Salv il-premess it-testaturi qed jikkonfermaw it-testment fuq citat.'

Illi l-attur Saviour James Vella jargumenta li huwa ntitolat li jircievi l-legati mhollija fit-testment tal-11 ta' Mejju, 1999 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja oltre l-legittima lilu spettanti in vista tal-ezenzjoni tal-kollazzjoni u imputazzjoni kontenuta fir-Raba' Artikolu tat-testment *unica charta* tat-13 ta' Ottubru, 1988 ikkwotat aktar il-quddiem. In fatti bhala s-sitt (6) talba jitlob li jigi dikjarat ezenti milli jnaqqas il-valur ossia jimputa l-valur tal-legati mhollija lilu permezz tat-testment datat 11 ta' Mejju, 1999 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja mill-legittima' dovuta lilu.

Illi min-naha tal-konvenuta Antoinette Carmen Barbara laqghet ghal dan billi fit-tielet eccezzjoni eccepiet illi t-talba attrici hija legalment irrita u inammissibli kif ukoll guridikament infondata peress illi l-attur huwa tenut li jimputa dak kollu li rcieva in via tal-legati ghal-legittima u l-legati mhollija lilu jissuperaw fil-valur l-istess legittima. Fin-nota ta' sottomissjonijiet taghha l-konvenuta Barbara sostniet illi l-punt ta' tluq huwa l-interpretazzjoni li ghandha tinghata lit-testmenti *unica charta* tat-13 ta' Ottubru, 1988 u tal-11 ta' Mejju, 1999 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja. Isostni li l-ezercizzju li qieghed jittenta jaghmel l-attur huwa li jikkonfondi dawn iz-zewg testmenti sabiex jottjeni l-ahjar rizultat ghalih. Il-konvenuta tikkwota l-Artikoli 1002 et seq tal-Kodici Civili Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta li jitrattaw l-interpretazzjoni tal-kuntratti.

Kwantu ghall-interpretazzjoni ta' testmenti fid-decizjoni tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili tal-24 ta' Frar, 2011 fl-ismijiet **Mary Muscat -vs- Dr. Renzo Porsella Flores noe et** li fiha gew ikkwotati decizjonijiet ohra nghad illi:

'Illi f'dan ir-rigward, issir hawnhekk referenza ghal dak illi rritenew il-Qrati taghna dwar l-interpretazzjoni ta' interpretazzjoni testamentarja, ossia illi fl-interpretazzjoni ta' testment ghandu jittiehed rigward pjuttost ghall-volonta` tat-testatur milli ghall-kliem uzat fit-testament. Hekk fil-kawza fl-ismijiet **Negozjant Giuseppe di Ruggera Wismayer vs Giovanni Wismayer et"** (A.C. – 17 ta' Jannar 1936 – Vol. XXIX.i.394) gie ritenut illi:-

"*Huwa principju assolut kif imfisser mir-Ricci u fuq l-awtorita` ta' bosta sentenzi illi "cio` che interessa di stabilire e` quale sia stata l'intenzione del testatore, ed in questa indagine il magistrato, anziche attinersi strettamente alle parole usate dal disponente, puo` risalire al pensiero che ha dominato la sua disposizione.*" (Ara wkoll **"Teresa Vella vs Maria Assunta Vella et"** – P.A. – 24 ta' Novembru 1954 – Vol. XXXVIII.ii.599).

Illi fil-kawza fl-ismijiet "**Margherita Borg vs Giovanna Bonello et**" (P.A. 28 ta' April 1928 – Vol. XXVII.ii.58) insibu illi: -

"*i testmenti si debbono interpretare non secondo il senso letterale delle parole ma secondo il loro intrinsico contesto.*"

Illi mhux hekk biss izda l-Qrati taghna rritenew illi mhux

talli wiehed ma jistax jistrieh biss fuq il-kliem illi uza t-testatur, talli jehtieg illi ssir ricerka serja u akkurata tal-volonta` vera tat-testatur:-

"*trattandosi di un atto di ultima volonta` l'attenzione viene sempre richiamata a due indagini, cioe` quanto al potere legittimo del disponente, e alla sua volonta`, onde non contrasta la prima, la questione si riduce e si concentra alla sua volonta` dominante dei disponenti, conseguemente una severa ed accurata ricerca, a poter concludere che cosa i disponenti abbiano inteso e voluto.*"

("**Marianna Mallia et vs Il-Sindaco Dr. Giuseppe Falzon**" – P.A. – 29 ta' April 1984 – Vol. X. 457).

Illi din il-Qorti, bhal perit legali ma tistax taccetta din il-verzjoni tal-konvenuta u dan ghaliex hija gurisprudenza kostanti li ttendi favur il-validita' tal-kontenut tat-testmenti u wkoll li ghal dik li hija interpretazzjoni tal-istess, f'materja ta' successjoni universali jew partikolari, hija l-volonta' tat-testatur li ghandha tipprevali u tiddetermina l-interpretazzjoni tal-istess testmenti '*mens testatoris*' ("**Mary Rose Mifsud vs Dr. Joseph Bartolo**" – P.A. (RCP) - 27 ta' Frar 2001), liema sentenza giet ikkonfermata mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fejn inghad li:-

"*Il-volonta` tat-testatur hija dik li tirrizulta mill-att innifsu u b'rispett lejn dan il-principju kemm l-awturi kif ukoll l-gurisprudenza dejjem irritenew li mhux legittimu li tinghata interpretazzjoni ta' dak li xtaq it-testatur billi tali interpretazzjoni tista' tghawweg dak li fil-verita` ried it-testatur u b'hekk tmur kontra dik il-volonta` proprja hekk kif tirrizulta mill-qari tad-*

disposizzjoni testamentarja. Jekk id-disposizzjoni testamentarja hija cara, ghandha tinghata effett".

Illi tenut kont ta' dan kollu wiehed lanqas jista' jinjora l-fatt li l-**Kodici Civili** stess fl-**artikolu 694(1)** jipprevedi sitwazzjoni fejn legat jigi indikat erronjament, u kwindi f'dan il-kaz ma jistax jinghad illi l-fatt illi d-dispozizzjoni testamentarja tkun cara ghandu josta ghal interpretazzjoni illi tirrifletti l-volonta` tat-testatur. Fil-fatt, kuntrarjament ghal dak illi ssostni l-konvenuta, l-Qorti tikkonkludi illi l-indikazzjoni ta' plot 50 flok plot 50A mit-testatrici f'dan il-kaz, kienet ikkawzata minn zball u ma hijiex legat ta' hwejjeg haddiehor. Dan ghaliex meta wiehed ihares lejn it-testment fil-kuntest tieghu u lejn id-disposizzjonijiet kollha illi saru fl-istess testment u fit-testmenti l-ohra ta' Rosina Grima, wiehed jiehu stampa iktar cara tal-volonta` tat-testatrici u jifhem illi t-testatrici kienet qieghda thalli l-gid taghha kollu, permezz ta' legati varji, b'mod ugwali bejn hutha, b'mod sistematiku u minghajr diskrepanzi – halliet biss il-flus in eredita` bejn il-werrieta kollha f'ishma ugwali – mill-bqija ddisponiet minn kollox espressament u individwalment hija stess. Dan ir-ragunament ibbazat fuq il-kontenut shih tat-testment u mhux sempliciment fuq iffokar mikroskopiku u ffissat fuq id-dispossizjoni in ezami, huwa ndikat mill-gurisprudenza sabiex wiehed jirrizolvi sitwazzjonijiet simili ghall-kontenzjoni odjerna. Hekk kif inghad fil-kawza fl-ismijiet "**Connie Galea noe vs Joseph Gauci**" (A.C. – 31 ta' Mejju 2002):-

"Is-sens ta' disposizzjoni wahda m'ghandux ikun izolat mill-bqija

tad-disposizzjonijiet l-ohrajn. L-intenzjoni tat-testatur ghandha tingibed mid-disposizzjonijiet ta' l-istess testment."'

Illi applikat dan it-taghlim ghall-kaz odjern, din il-Qorti tqis li anke f'dan il-kaz id-disposizzjonijiet testamentarji m'ghandhomx jittiehdu fl-izolat pero' ghandhom jittiehdu fl-assjem, f'kuntest u fl-isfond tal-volonta' tat-testaturi.

Il-Qorti wara li analizzat iz-zewg testmenti b'mod shih u mhux bicca bicca kif qed jaghmel l-attur tqis li l-attur qed jizbalja meta jestrapola r-Raba' Artikolu tat-testment tat-13 ta' Ottubru, 1988 mill-kuntest u jadattah bil-mod kif jaqbillu hu. Il-Qorti rat li f'dak l-istess testment tat-13 ta' Ottubru, 1988 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja (fol. 11) il-genituri tal-partijiet kienu istitwew fit-Tielet Artikolu lill-unici zewg uliedhom cioe' l-attur Saviour James Vella u l-konvenuta Antoinette Carmen Barbara bhala werrieta universali taghhom. Huwa f'dak il-kuntest tat-tielet artikolu kif ifformulat li t-testaturi fir-Raba' Artikolu ezentaw lil uliedhom mill-obbligu tal-imputazzjoni ghal sehemhom u mill-konferiment fil-massa ereditarja ta' dak kollu li rcevew jew ghad jistghu jircievu minghand it-testaturi ghal kull raguni u taht kull titolu billi entrambi kienu istitwiti bhala werrieta universali. Appuntu r-raba' artikolu sar konsegwenza tat-tielet artikolu fejn thallew iz-zewg ulied eredi universali.

Il-Qorti rat li konsegwentement, fit-testment sussegwenti li sar cirka hdax (11) il-sena wara fil-11 ta' Mejju, 1999 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja (fol. 14), it-testaturi varjaw it-testment precedenti billi lil binhom l-attur Saviour James Vella nehhewh minn werriet universali izda poggewh fil-posizzjoni ta' legatarju billi fl-Ewwel

Artikoli t-testaturi hallewlu kull sehem li kellhom fi tlett (3) proprjetajiet u l-flus kollha li jkollhom fil-bank jew istituzzjoni f'Malta u nofs kull depozitu li jkollhom jew jista' jkollhom barra minn Malta. Wara li ghamlu dan prosegwew sabiex jindikaw bhala werrieta universali unikament din id-darba lil binthom il-konvenuta Antoinette Carmen Barbara. Ghalkemm ir-raba' artikolu tal-ewwel testment thalla vigenti dan thalla vigenti b'referenza ghall-werrieta kif emendat it-testment u mhux ukoll ghall-attur li kien tnehha minn werriet. Il-Qorti tqis li din l-intenzjoni tat-testaturi tohrog cara mill-assjem tal-provi fl-atti tenut kont ukoll tal-fatt li fit-tieni testment taghhom it-testaturi ndikaw bil-miktub li kienu qed jistitwixxu lil binthom il-konvenuta bhala eredi universali unika ghar-raguni li kienet qed tiehu hsiebhom. Minn din id-dikjarazzjoni tohrog cara l-intenzjoni tat-testaturi li lil binthom jew jiffavuruha oltre minn binhom l-iehor jew li almenu tkun daqsu, certament ma kienux qed jintendu li binthom eredi li qieghda tghinhom tispicca b'anqas valur tal-eredita' minn huha l-attur.

Illi l-Qorti tqis li kuntrarjament ghal dak li qed jittenta jargumenta l-attur il-legati mhollija fl-Ewwel Artikolu tat-testment tal-11 ta' Mejju, 1999 thallew bhala akkont tal-legittima dovuta lill-attur u mhux apparti. Dan johrog ukoll mill-fatt li meta wiehed ihares lejn iz-zewg testmenti fil-kuntest taghhom u lejn id-disposizzjonijiet kollha fl-assjem jirrizulta li t-testaturi konjugi Vella fit-tieni testment taghhom tal-11 ta' Mejju, 1999 ghalkemm nehhew lill-attur minn werriet universali xorta ghaddewlu ammont kosiderevoli ta' gid li fil-valur kif analizzat aktar l-isfel f'din id-decizjoni jizboq ferm il-legittima dovuta lilu. In fatti jekk tinghata harsa lejn l-assi li kellhom it-testaturi konjugi Vella jirrizulta

prattikament li dawn kellhom b'kollox erba' (4) proprjetajiet – tlieta minnhom mhux mizmuma f'sehem shih u flus il-bank u taht xi istituzzjoni. It-testaturi prattikament ghaddew b'titolu ta' legat lill-attur il-maggorparti tal-assi billi ghaddewlu ishma minn tlieta (3) minn erba' proprjetajiet, l-flus kollha mizmuma fil-bank jew istituzzjoni hawn Malta u nofs il-flus mizmuma barra minn Malta.

Il-konvenuta Barbara bhala werrieta universali jirrizulta li jibqala' proprjeta' wahda f'sehem shih, nofs mill-kwota ta' wiehed minn erba' (1/4) tar-razzett u r-raba' anness f'Saint Andrew's Street, Zurrieq u nofs il-flus mizmuma barra minn Malta. Illi jekk effettivament jirrizulta li l-konvenuta tiehu ftit aktar bhala valur dan huwa rizultat tal-intenzjoni cara tat-testaturi kif gia suespost li fit-Tieni Artikolu tat-testment tal-11 ta' Mejju, 1999 li l-konvenuta tigi incentivata aktar mill-attur billi '*… hi ddur bihom u dejjem isibuha meta jigi bzonn.*'. Ghalhekk l-argument tal-attur li ghandu jigi ezentat milli jimputa l-valur tal-legati mill-legittima lilu dovuta tmur kontra l-volonta` cara tat-testaturi.

Illi l-Qorti in vista tas-suespost terga' tenfasizza li huwa car li l-ezenzjoni mill-kollazzjoni fir-Raba' Artikolu tat-testment tat-13 ta' Ottubru, 1988 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja saret fil-kuntest ta' dak it-testment fejn entrambi l-attur u l-konvenuta kienu gew istitwiti eredi universali u wkoll fil-kuntest li t-testaturi kienu ben konxji tal-fatt li tul hajjithom huma ghaddew bosta proprjetajiet lil uliedhom li ghalkemm dehru li gew trasferiti bhala bejgh irrizulta mill-atti li effettivament il-genituri ghaddew lura l-flus moghtija lilhom ghall-bejgh lill-wild koncernat. Dan xehditu u kkonfermatu l-konvenuta. Apparti minn hekk anki l-prezzijiet li ghalihom giet trasferita din il-proprjeta' huma minimi hafna li jevidenzjaw ukoll

lil din il-Qorti li effettivament il-genituri riedu jagevolaw ferm lil uliedhom. Huwa f'dan il-kuntest ukoll li thalla ir-raba' artikolu tal-ewwel testment vigenti u mhux sabiex l-attur ma jimputax il-legati lilu mhollija fil-legittima. Ukoll l-ezistenza tal-artikolu numru 4 ghat-tieni testment hija wkoll gustifikata ghar-raguni li rrizulta mill-atti li l-eredi universali kostitwita cioe' l-konvenuta rceviet proprjeta b'donazzjoni minghand il-genituri taghha tul hajjithom. In vista ta' dan il-Qorti ser tghaddi sabiex f'dan l-istadju tilqa' in parte t-tielet eccezzjoni tal-intimata Antoinette Carmen Barbara billi tiddikjara li l-attur qua legatarju huwa tenut illi jimputa dak kollu li rcieva in via tal-legati ghall-legittima u tghaddi sabiex tichad is-sitt talba tal-attur. Stabbilit dan il-punt il-Qorti ser tghaddi sabiex tistabilixxi l-valur tal-legittima dovuta lill-attur.

<u>Ligi applikabbli:</u>

Illi fis-sena 2004 sar tibdil radikali bl-Att XVIII tal-2004 fir-rigward l-istitut tal-legittima billi bdiet tissejjah porzjoni rizervata, fis-sens li d-dritt ma baqax sehem mill-beni tal-mejjet pero' sar kreditu tal-valur tal-porzjon riservat fil-konfront tal-eredita'. Skont id-disposizzjoni transitorja misjuba fl-Att XVIII, dawn l-emendi bdew japplikaw ghal successjonijiet li sehhew wara li l-provvedimenti relattivi dahlu fis-sehh cioe' fl-1 ta' Marzu, 2005.

Illi fil-kaz odjern, kif inghad precedentament Salvatore u Barbara konjugi Vella gew nieqsa fit-8 ta' Frar, 2000 u fit-3 ta' Ottubru, 2003 rispettivament. M'hemmx dubju li l-ftuh tal-wirt u successjoni fiz-zewg kazi sar qabel id-dhul fis-sehh tal-emendi. Ghalhekk il-ligi applikabbli fil-kaz odjern hija dik li kienet vigenti

qabel l-introduzzjoni tal-Att XVIII tal-2004 fejn il-legittima kienet parti mill-gid tal-mejjet (quota bonorum). Jigi notat li fil-verbal tal-25 ta' Gunju, 2015 a fol. 376 tal-process id-difensuri tal-partijiet qablu wkoll li l-ligi applikabbli ghall-kaz odjern hija dik ezistenti qabel l-emendi ntrodotti bl-Att XVIII tat-2004.

Illi l-artikoli l-aktar ta' rilevanza kif kienu qabel l-emendi bl-Att XVIII tal-2004 huma s-segwenti:

> '615 (1) Il-legittima hija sehem mill-beni tal-mejjet, moghti mil-ligi lid-dixxendenti, u, fin-nuqqas ta' dixxendenti, lill-axxendenti tal-mejjet.
> 616 (1) Il-legittima ta' tfal legittimi, jew ta' tfal legittimati bi zwieg li jsir wara, jew ta' tfal adottivi, hija t-terz tal-beni tal-mejjet, jekk dawk it-tfal ma jkunux izjed minn erbgha, jew in-nofs ta' dawk il-beni jekk ikunu hamsa jew izjed.
> (2) Il-legittima tinqasam f'ishma daqsinsew bejn it-tfal li jmisshom minnha.
> (3) Jekk ma jkunx hemm hlief tifel wiehed, dan jiehu wahdu t-terz kollu hawn fuq imsemmi.
> 620 (1) Il-legittima ghandha tinghata fi propjeta shiha, u t-testatur ma jista' jghabbiha b'ebda piz jew kondizzjoni.
> (2) Il-legittima tinqies fuq l-assi kollu, wara li jitnaqqsu d-djun ta' l-assi u l-ispejjez tal-funerali.
> (3) Fl-assi jidhol dak kollu li minnu t-testatur, b'titolu gratuitu, ukoll f'kontemplazzjoni ta' zwieg, ikun iddispona favur ta' xi hadd, minbarra l-ispejjez ta' l-edukazzjoni tat-tfal jew dixxendenti ohra.
> (4) Dak li jmissu l-legittima ghandu jaqta' minnha dak kollu taht id-disposizzjonijiet ta' l-artikoli 913 sad-938.'

Illi dwar ir-rijunjoni fittizja tal-assi ereditarji sabiex jigi rikostruwit il-patrimonju kollu tad-decuius il-Qorti taghmel referenza ghad-decizjoni fl-ismijiet **Joseph Portelli et -vs- Rita Portelli et** deciza fil-15 ta' April, 2004 fejn inghad illi:

> 'Wieħed irid jirriporta ruhu għall-valur fiż-żmien tal-apertura tas-suċċessjoni.
> (a) Fl-ewwel lok għandhom jinġabru l-beni kollha fiż-żmien tal-ftuħ tas-suċċessjoni (relictum) u jingħata l-valur tagħhom fiż-żmien tal-apertura tas-suċċessjoni;
> (b) Minn dan l-ammont għandu jinqata' d-dejn;
> (c) Mal-bilanċ li jibqa' għandu jiżdied il-valur tal-beni li t-testatur ikun ta b'donazzjoni. Fl-artikolu 648(b) tal-Kodiċi Ċivili jingħad li din il-proprjetà "shall be fictitiously added" meħud in kunsiderazzjoni tal-valur tal-proprjetà fi żmien tal-apertura tas-suċċessjoni iżda fil-kundizzjoni li kienet meta ingħatat id-donazzjoni.
> B'hekk inkunu nistgħu nsiru nafu jekk dak li ddispona minnu d-decujus (kemm matul ħajtu u wkoll permezz ta' dispożizzjonijiet testamentarji) jaqbiżx is-sehem li minnu seta' jiddisponi'[1].

<u>Likwidazzjoni tal-assi ereditarji ta' Salvatore Vella:</u>

Illi jirrizulta lil din il-Qorti li l-assi ereditarji ta' Salvatore Vella mad-data tal-mewt tieghu kienu jikkonsistu fis-segwenti:

---

[1] Ara wkoll decizjoni tal-Qorti tal-Magistrati (Ghawdex) Gurisdizzjoni Superjuri moghtija fis-26 ta' Settembru, 2007 fl-ismijiet **Joseph Portelli pro et noe -vs- Rita Portelli et**.

Immobbli:

i. parti wahda minn erbgha (1/4) indiviz mir-razzett u l-gnejna annessa mieghu, bla isem u bla numru, fi Triq Sant'Andrija, Zurrieq dan is-sehem gie stmat fis-sena 2000 ghas-somma ta' €25,055 (ara fol. 456). Flimkien ma' din is-somma trid tizdied kwart tas-somma dikjarata dovuta fuq l-esproprjazzjoni mill-Gvern ta' parti minn din l-art fit-termini tad-decizjoni datata 23 ta' Novembru, 2016 (fol. 283 et seq tal-process 954/04) u cioe' €28,932.50, total ta' €53,987.5;

ii. parti wahda minn erbgha (1/4) indiviz minn porzjon art tal-kejl ta' cirka sebghin metri kwadri (70m.k.) jew kejl verjuri aktar ezatti fi Vincenzo Dimech Street, Zurrieq dan is-sehem gie stmat fis-sena 2000 ghas-somma ta' €18,500 (ara fol. 322);

iii. seba' mija u wiehed u ghoxrin punt wiehed minn hamsa u ghoxrin elf (721.1/25,000) indiviz minn porzjon art maghrufa bhala tal-Gibjun, Zurrieq, tal-kejl l-intier ta' dsatax-il elf mija u tmien metri kwadri (19108m2) dan is-sehem gie stmat fis-sena 2000 ghas-somma ta' €2,336.36 (ara fol. 322);

iv. parti wahda minn erbgha (1/4) indiviz mill-qabar numru 372 fic-Cimiterju ta' San Leone, Parrocca taz-Zurrieq, f'Bubaqra, Zurrieq b'access minn Saint Leo Street. Jigi rilevat li dan ma nghatax valur mill-Perit Tekniku stante li ma giex indikat bhala wiehed mill-assi ghalhekk il-Qorti ser ikollha tistrieh fuq l-ammont li nxtara lura fis-sena 1991 b'zieda li l-Qorti qed taghmel arbitrio boni viri sabiex dan jirrifletti l-

valur approssimattiv tieghu fis-sena 2000 u cioe' valur shih ta' €3,500. Is-sehem tad-decujus allura kellu l-valur ta' €875;

Flus mizmuma fil-banek kif jirrizultaw mill-istatements a fol. 51 et seq u investimenti a fol. 155 et seq u a fol. 173 tal-process numru 954/04):

i. nofs indiviz tal-ammont misjub fil-kont bankarju bin-numru 474024911 mal-bank HSBC Bank Malta plc – Lm3015.29 (fol. 55 tal-process 954/04) ekwivalenti ghal €7023.74;
ii. nofs indiviz tal-ammont misjub fil-kont bankarju bin-numru 474004309 mal-bank HSBC Bank Malta plc fl-aktar data vicin il-mewt tieghu – Lm2541.90 ekwivalenti ghal €5921.03 (fol. 67 tal-process 954/04);
iii. nofs indiviz ta' ishma mal-HSBC Bank Malta Sub Unsecured Loan Stock 2005 - €1164.69. Il-Qorti setghet tinnota mill-*istatement* li gie esebit fl-atti a fol. 173 li inizjalment dan kien fl-ammont ta' Lm1000 pero' sussegwentament gie spartit fi tnejn flimkien ma' Barbara Vella. Xorta jibqa' l-fatt li Salvatore Vella kellu nofs indiviz;
iv. nofs indiviz tal-ammont li kien investit barra minn Malta *f'bonds* bl-isem ta' Computer Share. Dwar dan l-ammont l-attur fin-nota ta' sottomissjonijiet tieghu jargumenta li parti minn dan l-ammont kien parafernali billi kien gej minn bejgh ta' proprjeta'. Il-Qorti wara li rat l-atti, d-dikjarazzjoni ta' Nicholas Calamatta u x-xiehda ta' Maryanne Vella tqis li ma tressqux provi sufficjenti li effettivament iwasslu ghall-konkluzjoni li kien hemm xi ammont parafernali ta' Salvatore Vella. Ghaldaqstant b'referenza ghax-xiehda ta' Nicholas Calamatta a fol. 152 B et seq tal-process il-valur ta'

dan l-investiment gie ndikat bhala Sterlina 5505.85. Nofs tal-missier jammonta ghal Sterlina 2752.92 ekwivalenti ghal €3200.00.

v. Nofs il-flus li kienu f'Bank fl-Ingilterra fit-total ta' €11,200 u li l-konvenuta xehdet a fol. 237 tal-process 954/04 li jinsabu depozitati gewwa kont fil-Bank of Valletta - €5,600.

<u>Likwidazzjoni tal-assi ereditarji ta' Barbara Vella:</u>

Illi jirrizulta lil din il-Qorti li l-assi ereditarji ta' Barbara Vella mad-data tal-mewt taghha kienu jikkonsistu fis-segwenti:

<u>Immobbli:</u>

i. il-fond f'sehem shih bin-numru 1, St Michael House fi Triq San Gwann, Birzebbugia dan is-sehem gie stmat ghall-valur ta' €290,000 (ara fol. 418). Il-Qorti hadet kont ukoll tar-relazzjoni addizzjonali tal-Perit Tekniku Abela a fol. 415 et seq tal-process.

<u>Flus mizmuma fil-banek kif jirrizultaw mill-istatements a fol. 51 et seq u investimenti a fol. 155 et seq u a fol. 173 tal-process:</u>

i. nofs indiviz tal-ammont misjub fil-kont bankarju bin-numru 474024911 mal-bank HSBC Bank Malta plc - Lm3015.29 (fol. 55 tal-process 954/04) ekwivalenti ghal €7023.74;
ii. kont bankarju bin-numru 047013685051 mal-bank HSBC Bank Malta plc - €3,341.52;
iii. is-somma rimanenti misjuba fil-kont bankarju bin-numru 474004309 (liema kont numru nbidel ghall-kont numru

047013685050) mal-bank HSBC Bank Malta plc li tinkludi n-nofs taghha mal-mewt tar-ragel u l-flus li dahlu wara sal-mewt u wkoll esklusi l-flus li ngibdu minnha mill-mewt ta' tar-ragel sad-data tal-mewt taghha fis-somma ta' - €1171.04 (fol. 84 tal-process 954/04);

iv. kont bankarju bin-numru 477075800 li wkoll bidel in-numru ghall-kont numru 047-013685-100 mal-bank HSBC Bank Malta plc - €8,504.12 (fol. 85 et seq tal-process 954/04);

v. kont bankarju bin-numru 047013685101 mal-bank HSBC Bank Malta plc - €11,942.09 (fol. 93 et seq tal-process 954/04);

vi. nofs indiviz ta' ishma mal-HSBC Bank Malta Sub Unsecured Loan Stock 2005 - €1164.69.

vii. nofs indiviz tal-ammont li kien investit barra minn Malta *f'bonds* bl-isem ta' Computer Share f'ammont Sterlina 5505.85. Nofs tal-omm jammonta ghal £2752.92 ekwivalenti ghal €3200.00.

viii. Nofs il-flus li kienu f'Bank fl-Ingilterra fit-total ta' €11,200 u li l-konvenuta xehdet a fol. 237 tal-process 954/04 li jinsabu depozitati gewwa kont fil-Bank of Valletta - €5,600.

<u>Donazzjonijiet:</u>

Illi l-ligi tesigi li ghandhom jittiehdu in kunsiderazzjoni d-donazzjonijiet meta ssir il-komputazzjoni tal-legittima. Mill-atti jirrizulta li l-mejta Salvatore u Barbara konjugi Vella ghamlu s-segwenti donazzjoni rrevokabbli a favur tal-konvenuta.

i. Donazzjoni rrevokabbli a favur l-intimata Antonia sive Antoinette Barbara bil-kuntratt tal-21 ta' Novembru, 1995 fl-atti tan-Nutar Mario Bugeja tal-garaxx anness mal-fond li

jgib l-isem ta' Saint Michael House, fi Triq San Gwann, Birzebbuga (ara nota ta' insinwa a fol. 242 tal-process) - €18,634.99.

Fit-termini tal-artikolu 4 tal-ewwel testment tat-testaturi jirrizulta li dawn ezentaw lill-eredi mill-obbligu tal-imputazzjoni ghal sehemhom u mill-konferiment fil-massa ereditarja ta' dak kollu li rcevew jew ghad jistghu jircievu minghand it-testaturi ghal kull raguni u taht kull titolu. Dan izda ma jfissirx li l-valur ta' din id-donazzjoni ma ghandhiex tittiehed in konsiderazzjoni sabiex wiehed jikkalkula l-valur tal-legittima dovuta lill-attur stante li l-ligi hekk timponi kif ukoll spjegat aktar il-fuq fil-gurisprudenza kwotata.

Spejjez u djun li ghandhom jigu diminai termini tal-ligi:

Mill-atti jirrizulta li bhala spejjez kien hemm dawk funerarji u spejjez ohra li jammontaw komplessivament fl-ammont ta' €2287.58 (ara ricevuti a fol. 268 et seq tal-process).

Kalkolazzjoni:

Total tal-valur tal-immobbli, flus u investimenti u donazzjoni - €449,097.01

Valur totali -	€449,097.01 -
Spejjez -	€2287.58
	€446,809.43

Sehem f'legittima (1/6) - €74,468.24

Illi l-Qorti minn kalkolu semplici sabiex tistabbilixxi l-valur tal-legati tal-attur, fejn hadet il-valur kollu tal-immobbli mghoddija b'legat fid-data tal-mewt tat-testaturi (skont is-sehem), l-flus fil-banek u fl-istituzzjonijiet mhollija lill-attur, kif ukoll l-ammont li l-attur sejjer jiehu mid-decizjoni tal-Bord ta' l-Arbitragg dwar Artijiet deciza nhar it-23 ta' Novembru, 2016 fl-ismijiet Kummissarju ta' l-Artijiet -vs- John Vella et rat li jirrizulta bic-car li dak li ser jiehu l-attur fl-legati jizboq sew l-ammont dovut lilu f'legittima b'somma aprossimattiva ta' madwar €25,000 oltre l-legittima kif kalkolata aktar il-fuq. Ghaldaqstant fid-dawl ta' dak suespost din il-Qorti ser tghaddi sabiex tilqa' t-tielet eccezzjoni tal-konvenuta fl-intier taghha u konsegwentement tghaddi sabiex tichad dawk it-talbiet tal-attur safejn huma nkompatibbli ma dak hawn fuq deciz.

<u>Decizjoni:</u>

Ghaldaqstant ghar-ragunijiet kollha suesposti din il-Qorti tghaddi sabiex taqta' u tiddeciedi din il-kawza kif isegwi;

1. Tiddikjara l-ewwel u t-tieni eccezzjoni tal-konvenuta sorvolati;

2. Tilqa' mill-ewwel sar-raba' talba tal-attur kif fuq elenkat, kalkolat u konkluz;

3. Tilqa' l-hames talba tal-attur u tiddikjara li l-attur ghandu jedd ghall-legittima fuq l-ereditajiet tal-genituri tieghu, tilqa' in parte s-seba' talba u tillikwida l-legittima fil-valur ta' erba'

u sebghin elf, erba' mija u tmienja u sittin Euro u erba' u ghoxrin centezmu (€74,468.24).

4. Tilqa' t-tielet eccezzjoni tal-konvenuta in toto u tghaddi sabiex tichad is-sitt talba tal-attur;

5. Stante li rrizulta lil din il-Qorti li l-valur tal-legati mhollija lill-attur jammontaw ghal ferm oltre l-legittima dovuta lilu, il-Qorti salv il-jedd tal-attur li jigi imess fil-pussess tal-legati mhollija lilu, tghaddi sabiex tichad il-bqija tas-seba' talba fejn qed tintalab l-assenjazzjoni ta' somom u beni u wkoll tichad it-tmien talba tal-attur;

6. Tilqa' d-disa' talba limitatament billi tinnomina lin-Nutar Dr. Gertrude Farrugia Wismayer sabiex tircievi u tippublika l-kuntratt relattiv ghall-imissjoni fil-pussess tal-legati lill-attur mill-konvenuta eredi liema kuntratt ghandu jigi ppubblikat f'mhux aktar tard minn tlett xhur minn meta din id-decizjoni ssir *res judicata*, tinnomina lil Dr Alex Scerri Herrera bhala kuratur deputat ghall-eventwali kontumacja tal-konvenuta fuq dan l-att u tichad il-bqija tad-disa' talba fejn qed tintalab in-nomina ta' perit sabiex jipproponi pjan ta' divizjoni stante li rrizulta li ma hemmx il-bzonn li dan isir.

Dwar l-ispejjez li ghadhom mhux decizi, fir-rigward tat-tielet eccezzjoni u s-sitt talba ghandhom jigu sopportati mill-attur, il-bqija tal-ispejjez tal-kawza ghandhom jigu sopportati wkoll mill-attur stante li rrizulta li l-konvenuta kienet sa minn qabel il-kawza disposta li tersaq ghall-immissjoni fil-pusses tal-legati dovuti lill-

attur (dan kieku sar kien isolvi l-pendenza minghajr bzonn li tinfetah il-kawza odjerna) izda jirrizulta li dan ma sarx nuqqas tal-attur stess, ghajr izda ghall-ispejjez tal-Perit Tekniku Godwin Abela li ghandhom jinqasmu nofs bin-nofs bejn il-partijiet. L-ispejjez tan-Nutar u tal-Kuratur sabiex isir il-kuntratt ghall-immissjoni fil-pussess tal-legati ghandhom jigu sopportati mill-eredita' u cioe' mill-konvenuta stante li hija l-uniku eredi. Taxxi kull parti thallas dak dovut minnha skont il-ligi.

Tordna komunika tad-decizjoni lin-Nutar Dr Gertrude Farrugia Wismayer u l-kuratur nomina Dr. Alex Scerri Herrera.

Moqrija.

Onor. Imhallef Dr. Joanne Vella Cuschieri
B.A., Mag. Jur. (EUR.LAW), LL.D.
4 ta' Ottubru, 2022

Karen Falzon
Deputat Registratur
4 ta' Ottubru, 2022